

Gotlands Ornitologiska Förening

c/o Måns Hjernquist
Sproge Snoder 806, 623 44 Klintehamn
0498-24 42 63, 0703-12 67 51
gof@blacku.se
www.blacku.se

Naturvårdsverket
106 48 Stockholm

Dnr nr 121-7846-06

Synpunkter på Nord Streams gasledningsprojekt i Östersjön

Gotlands Ornitologiska Förenings synpunkter på Nord Streams gasledningsprojekt

Vår bedömning är att sträckningen i huvudsak är vald utifrån politiska grunder med alltför liten hänsyn till miljön. Att äventyra Östersjöns ekologi är omodernt och miljöfrågorna borde väga tyngre då Nord Stream beskriver projektet som ett överskuggande allmänintresse för att därför kunna pröva det mot bevarandebeståndet.

Nord Streams gasledningsprojekt i Östersjön är ett stort riskfyllt projekt med svåröversägliga konsekvenser för naturmiljön. Nord Stream har föreslagit en olämplig sträckning av gasledningarna förbi flera av Östersjöns utsjöbankar: *Klints bank, Hoburgs bank och Midsjöbankarna* och inom andra fågelrika områden. Östersjöns utsjöbankar är få och de har stora biologiska värden, inte minst ornitologiska. Att bygga gasledningar intill dessa viktiga fågelområden innebär en stor risk och det kan inte anses vara i linje med ambitionen att minska miljöpåverkan i Östersjön eller bevarandet av naturvärden liksom syftet med Natura 2000-skyddet. Underlagen för och bedömningarna av potentiella negativa effekter på fågelfaunan är inte tillfredställande i Nord Streams MKB. Gasledningsprojektet innebär stora risker för fågelfaunan och miljökonsekvensbeskrivningen är undermålig och slutsatserna bristfälliga i detta avseende. Enbart beaktande av projektets omfattning och riskerna för oförutsägbara miljökonsekvenser bör leda till att försiktighetsprincipen tillämpas. Mot bakgrund av detta menar vi att MKB:n inte skall godkännas och att det **inte skall ges tillstånd** till Nord Stream för anläggningen av gasledningarna.

Det finns några principiella frågeställningar i ärendet som är viktiga att belysa och utreda.

1. Nord Stream skriver att *deras forskning har undersökt fåglars och andra djurs roll i Östersjön*. Nord Stream beskriver att påverkan på sjöfågel kan bli liten eller måttlig i samband med anläggningen av rören och förberedelser i form av t.ex. röjning av krigsmateriel.

På vilket sätt har Nord Stream gjort detta? Vilka undersökningar på fågelfaunan har genomförts och hur har Nord Stream kommit fram till att fågelfaunan inte påverkas mer än tillfälligt och marginellt av gasledningarna? Vi efterfrågar en mer ingående redovisning av detta.

2. Nord Stream skriver att *oberoende analyser bekräftar att det kommer att bli en minimal och temporär påverkan under konstruktionsfasen och liten påverkan under driftfasen*.

Vi efterfrågar en redovisning av de oberoende analyserna och vilka de är.

3. Nord Stream uppger att deras uppdrag inte varit att undersöka andra alternativ av sträckning än den de föreslår, men har vissa möjligheter att finjustera delar av sträckningen. Eftersom Nord Stream inte har undersökt alternativa sträckningar eller presenterat några alternativ till den föreslagna, kan sträckningsalternativen inte anses tillräckligt utredda och utredningen uppfyller inte de krav som skall ställas i en miljökonsekvensbeskrivning.

4. Nord Stream beskriver att de har en öppenhet och att deras *informationsinsatser hjälper till att säkerställa att det slutliga godkännandet för projektet baseras på sunda demokratiska principer*.

Vi har förståelse för att Nord Stream själva anser att projektet skall godkännas men vi är skeptiska till detta påstående och är mycket kritiska till hur Nord Stream snarare genom propagandaliknande metoder marknadsför sitt projekt och betalar stora summor pengar till utomstående personer med koppling till granskningen av ärendet. Nord Stream har enligt egna uppgifter satsat i storleksordningen 100 miljoner euro på att utreda miljökonsekvenserna av gasledningarna. Det säger inte något om utredningens kvalitet eller tillförlitlighet.

Känsliga områden

Mot bakgrund av de stora fågelvärden som finns längs den föreslagna gasledningssträckningen genom eller förbi flera utsjöbankar, Gotlands östra farvatten, danska öar liksom områdena i närheten av ledningarnas landfästen, är det starkt motiverat att avslå Nord Streams ansökan om tillstånd. Det finns inte tillräckliga miljömässiga motiv att acceptera exploateringen och Nord Stream borde istället förutsättningslöst utreda alternativa dragningar med miljöaspekten i fokus.

Här beskriver vi litet om fågelområden och några av de fågelarter som berörs av gasledningsprojektet, med delvis kompletterande information.

Hoburgs bank

Gränserna för Hoburgs banks Natura 2000-område har definierats utifrån djupkurvan (35 m). Många sjöfåglar som utnyttjar området dyker normalt inte på större djup än omkring 35 m. Det innebär inte att fåglarna endast ligger inom Natura 2000-gränserna utan de finns också utanför gränserna. Kantzonerna på banken kan många gånger ha högre tätheter av födosökande sjöfågel än områdets centrala delar och just den östra kanten är särskilt viktig. Sjöfåglar rör sig också mellan födosöksområden och antalet individer kan variera inom ett område beroende på t.ex. årstid, isläge och andra väderförhållanden.

Hoburgs bank ligger också inom den sträckled som arktiska fåglar passerar under vår- och höststräcket, liksom även en stor del av det gotländska sjöfågelbeståndet och populationer i andra delar av Östersjön och

Bottenhavet. Under flyttningen genom Östersjön utnyttjar fåglar banken som rastområde och för födosök. Under sensommar och höst kan vissa sjöfågelarter tillbringa tiden vid banken, t.ex i samband med ruggning. **Sillgrissla** och **tordmule** häckar vid Karlsöarnas fågelberg och flyger till banken under häckningstid och de uppehåller sig stationärt eller tillfälligt i området under resten av året. Att de utnyttjar banken för födosök under sommartid sker i större utsträckning nu än för några decennier sedan.

Alfågel är den talrikaste arten och Hoburgs bank utgör en av de viktigaste vinterlokalerna för alfågel i Östersjön. Hundratusentals individer finns på Hoburgs bank från november – april.

Ejder kan finnas i tiotusental på banken under vissa tider på året. Betydelsen av att effektivt skydda och bevara viktiga uppehålls- och födosöksområden som t.ex. Hoburgs bank kan illustreras av våren och sommaren 2008. Exceptionellt stora mängder ejder uppehöll sig då vid Hoburgs bank. Under 2008 stannade majoriteten av det gotländska häckbeståndet av ejder (65 – 70%) kvar vid Hoburgs bank och påbörjade aldrig häckning, sannolikt på grund av födobrist under vintern. Senare under säsongen återkom en stor del av beståndet till häckningsplatserna. Inventeringar tyder det på att även andra bestånd i svenska Östersjöområden sannolikt uppträtt på samma sätt under 2008. Studier vid Lilla Karlsö visar hittills att majoriteten av beståndet där avbrutit häckningen i maj 2009 och förflyttat sig söderut, sannolikt till utsjöbankar.

Tobisgrissla är den alkfågel som proportionellt sett finns i störst antal på Hoburgs bank och Midsjöbankarna och finns i ovanligt höga tätheter av internationellt bevarandepotential. **Svärta, lommar** och **doppingar** utnyttjar området som rastområde under sträck samt vintertid och **gråtrut, havstrut, fiskmå** och **dvärgmå** utnyttjar området under framför allt vinterhalvåret.

Midsjöbankarna

Även Midsjöbankarna har stor betydelse för fågelfaunan. Likväl övervintrande som rastande sjöfåglar utnyttjar bankarna. Norra Midsjöbanken är också skyddad genom Natura 2000 varför också hänsyn till de bevarandemål man satt för området skall tas.

Klints bank

Klints bank är oskyddad och det saknas tillräcklig detaljkunskap om områdets naturvärden. I farvatten mellan Klints bank och gotländska kusten finns stora mängder sjöfågel.

Gotlands östra farvatten

Vattnet utanför gotländska östkusten hyser stort antal sjöfågel under vinterhalvåret. Dessutom går den stora sjöfågelleden inom denna sträckning, med hundratusentals sjöfåglar som passerar varje vår och höst. Sträckningen längs Gotlands östra sida, från i höjd med Gotska Sandön till Hoburgs bank, går inom sjöfågelrika områden.

Övriga fågelområden

I Bornholmsområdet, vid ögruppen Ärtholmarna finns ett rikt fågelliv med t.ex. alkfågelkolonier. I Finska viken liksom i vattenområdet utanför ledningarnas landfäste i Tyskland berörs också naturskyddade områden och fågelvärden.

Utnyttjandet av dessa områden sker alltså under häckningsperioden, parningsperioden (många arter parbildar under vintern vilket kan ha betydelse för vilka definitioner som används för den perioden), flyttningsperioder och rastplats under t.ex. ruggningsperioder.

Hot och risker

Om fåglar överger t.ex. Hoburgs bank på grund av exempelvis störningar kommer antalet individer att öka inom andra områden i Östersjön. Detta skulle leda till ökad födokonkurrens och därmed ökad risk för förhöjd dödlighet genom svält. Det kan också leda till ökad energitätgång för individer då de tvingas till områden längre bort och att avståndet mellan födosöksområden ökar. På sikt kan det leda till ändrade vanor hos arter och populationer liksom livskraftighet och även påverka arters utbredning. Förutom att utsjöbankarna används som rastområden för stora mängder sjöfågel ligger den föreslagna sträckningen förbi Gotland i den stora flyttled som arktiska fåglar använder under vår och höst.

Utsjöbankarna är numera några av de få platser i Östersjön som är opåverkade eller i förhållandevis liten utsträckning påverkade av människan. Hoburgs bank liksom Norra Midsjöbankarna är idag skyddade genom Natura 2000 och de allra flesta anser att dessa har ett högt skyddsvärde. Det är därför inte bara rimligt utan borde vara en självklarhet, att dessa områden inte utsätts för exploatering eller risker för påverkan genom exploatering i närområdet. Det är orimligt om bedömningen av hot och risker skall avgöras av det bolag som har för avsikt att exploatera området med stora ekonomiska intressen.

Nord Stream beskriver att de tillämpar ”riskreducerande åtgärder” för att undvika påverkan på sjöfåglar under häckningsperioder. Hur skall detta ske i praktiken och vad konkret är det som avses? Under häckningstiden (maj – augusti) för sillgrissla och tordmule utnyttjas t.ex. Hoburgs bank av dessa arter. Är avsikten att anläggningen av gasledningarna vid Hoburgs bank därför skall ske under övrig tid på året? Den perioden rastar och övervintrar hundratusentals sjöfågel i området samt utnyttjas för parbildning och uppfödning. Under vilken tid på året är anläggningsarbetena förlagda till och på vilka grunder?

Om det uppkommer förseningar och komplikationer i samband med anläggningen innebär det också längre tid av störningsmoment. Förutom tekniska moment kan väderförhållanden och andra yttre orsaker innebära att detta kan inträffa. Hur bedöms detta och på vilka grunder?

Nord Stream beskriver att bedömningen av ett gasutsläpp skulle innebära att alla fåglar (samt fiskar och däggdjur) inom gasplymen eller det följande gasmolnet skulle dö eller fly från det drabbade området, men Nord Stream bedömer att en gasläcka är osannolik (som beräknas ske 1/2,7 miljoner år). Omfattningen av skada beror på storleken på läckan. Vi vill även belysa vikten av att inte förlägga rören i fågelrika områden och betona att sannolikhetsgraden för sådana scenario, även om den baseras på befintlig kunskap om teknik, erfarenheter från andra rör och bedömningar av andra möjliga orsaker till läckage, endast är en teoretisk bedömning.

I samband med rörläggningen kan fartygskollisioner ske. Nord Stream uppger att de har *en säkerhetszon runt anläggningsfartyg och därför är denna risk mycket osannolik och en kollision kan därför anses ha liten betydelse, men om det inträffar finns åtgärder för att hantera den*. Vi efterlyser en tydligare redovisning av hur hanteringen av en sådan situation är förberedd men också vilka konsekvenser en sådan olycka i eller nära ett fågelområde skulle kunna få akut men även för projektets fortsatta verksamhet i området.

Eventuella negativa effekter på miljön som eventuellt uppkommer och som skulle innebära avslag på tillståndsansökan om de var kända eller förväntade, kommer knappast att leda till att projektet upphör och ledningarna tas bort. Eftersom Nord Stream bedömer att det inte kommer att ske skador på naturmiljön måste de tydligt visa detta, bolagets nuvarande framställning är otillfredsställande.

Om gasledningarna anläggs och det skulle visas vara nödvändigt eller önskvärt att bygga plattformar i anslutning till ledningarna är sannolikt utsjöbankarna attraktiva platser med tanke på närheten till anläggningen och att det är grundare där. Hur skulle en miljöprövning av detta se ut mot bakgrund av att tillstånd för gasledningarna har lämnats?

Hur gasledningarna under driftfasen, bortsett från eventuella effekter under anläggningsfasen, senare läckage och andra icke-önskade händelser, kommer att påverka fågelfaunan är beroende av flera faktorer. Dels beror det på hur fåglarna påverkas på kort och lång sikt av själva ledningarna och anläggningsarbetena, dels hur födan

påverkas. Det beror även på hur övervakning, reparationer och underhåll kommer att se ut, även sett under ett längre tidsperspektiv. Olika omständigheter, även oförutsägbara, kan innebära att sådant förändras och eftersom det finns starka politiska och ekonomiska intressen i ledningarna kan även sådant inverka på dessa delar.

Det finns inte i utredningen fullständigt redovisat för tänkbara risker med projektet och det är inte visat att miljöpåverkan liksom riskerna för miljöpåverkan verkligen är av marginell betydelse.

Tillståndskrav ej uppfyllda

Enligt bevarandemålen för Hoburgs bank skall området hysa vissa minimiantal för olika fågelarter liksom att arealen lämpliga livsmiljöer för dessa arter inte får minska. Som exempel på hot mot Hoburgs bank anges i bevarandeplanen att *i området får inte förekomma fysiska ingrepp som kan komma att förändra livsmiljöer eller processer som har betydelse för habitatens värden, till exempel vågpåverkan eller sedimentomflyttning.*

Den föreslagna exploateringen med gasledningar hotar och riskerar påtagligt att påverka närliggande Natura 2000-områden. *Bevarandestatusen för livsmiljön* måste i enlighet med definitionen av bevarandestatus och gällande lagstiftning betraktas som hotad genom detta projekt. Då t.ex. antalet alfågel och tobisgrissla har minskat inom Natura 2000-området Hoburgs bank, liksom att bevarandestatusen för de arterna liksom ejder anses som *Ej gynnsam*, skall verksamheter i eller i anslutning till området inte tillåtas medföra ytterligare påverkan eller risker för påverkan. I enlighet med *Bevarandeplanen* är Hoburgs bank hotad av exploatering och en rimlig bevarandeåtgärd är att inte tillåta anläggning av gasledningar i närheten av området. Tillstånd enligt miljöbalken 7 kap 28b § och 29 §, kan inte ges eftersom projektet inte uppfyller kravet att inte skada naturtyperna och skada de arter som upptas eller försvåra bevarandet av dessa. De exakta effekterna på Hoburgs bank genom gasprojektet kan inte heller anses vara tillfredställande beskrivna. Nord Stream har inte bevisat att gasprojektet inte kommer att påverka Natura 2000-området Hoburgs bank på ett betydande sätt. Istället har de gjort *bedömningen* att påverkan på området är liten eller måttlig – men utan tillfredställande underlag eller analyser av detta. De enda positiva konsekvenserna för miljön som Nord Stream uppger är antagandena om att ökat gasanvändande minskar koldioxidutsläpp genom att den ersätter en del av användandet av kol och olja med högre koldioxidutsläpp. Om projektet skall bedömas som ett ”miljöprojekt” och inte strikt ett för företaget ekonomisk projekt borde förutsättningarna för en eventuell gasledningssträckning ha prövats för större område än just den föreslagna begränsade Östersjözonen.

Enligt 4 § artskyddsförordningen (2007:845) gäller om vilda fåglar att det är förbjudet att avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder liksom att skada eller förstöra fortplantningsområden eller viloplats. Vi bedömer att projektet är en otillåten verksamhet enligt förordningen och att särskilda skäl för dispens inte föreligger. T.ex. finns inga bevis för att projektet eller föreslagna åtgärder inte påverkar i detta avseende och genom den osäkerhet som råder kring påverkan skall enligt praxis försiktighetsprincipen tillämpas.

Det måste betraktas som att projektet försämrar viktiga livsmiljöer och skyddade områdens kvalitet och inverkar negativt på arter. Vi vill, trots vår bedömning att projektet inte kan tillåtas, efterlysa en presentation av vilka tänkbara och acceptabla kompensationsåtgärder som skulle vara aktuella om en dispens skulle utfärdas. En så omfattande exploatering, i den känsliga Östersjön och med stora miljörisker, borde avkrävas betydande insatser för miljön för att kompensera för den negativa miljöpåverkan projektet medför. Enligt vår mening skall sådana kompensationer ha koppling till Östersjön och inte vara bara allmänna miljöförbättrande. Exempel på åtgärder som skulle behövas är a) minskad exploatering b) minskad påverkan av botten c) minskat rovfiske d) bildande av skyddsområden och reservat e) minskande av oljeutsläpp som drabbar naturområden f) minskat utsläpp av miljögifter g) satsningar på forskning och undersökningar h) ändrad lagstiftning i miljöfrågor i) ökade resurser till kustbevakning för övervakning och andra insatser.

Alternativa dragningar

Vi saknar fullständiga förslag på och utredningar av alternativa sträckningar. Varför har t.ex. inte landbaserad sträckning utretts och presenterats? Nord Stream uppger mycket kortfattat att en landbaserad sträckning skulle innebära mer störningar på miljön och känsliga ekosystem. Vi efterfrågar förtydliganden kring detta och en presentation av vilka landbaserade sträckningar Nord Stream åsytter. Nord Stream utgår från att teoretiskt jämföra en havsbaserad ledning mot en landbaserad när de motiverar de miljömässiga skillnaderna till fördel för en havsbaserad. Men en sådan jämförelse kräver förklaringar och hänsynstagande till vilka områden som avses. Påståendet om miljömässiga fördelar vid havsbaserad dragning är helt avhängigt vilka områden som avses och ingår i jämförelsen, både på land och till havs. Vidare efterfrågar vi alternativa sträckningar längre österut i Östersjön. Om Nord Stream undersökt en sådan dragning efterfrågar vi en redogörelse för skälen till att den inte presenteras. Av Nord Streams material går det inte att avgöra om det finns andra lämpligare sträckningsalternativ eller lösningar. De få oprecisa alternativ som omnämns av Nord Stream avfärdas med lättflyktiga och knapphändiga motiveringar. Mot bakgrund av detta och Nord Streams egna uppgifter om att deras uppdrag aldrig varit att utreda andra alternativ än den föreslagna (men med vissa mindre justeringsmöjligheter) är MKBn i detta avseende inte komplett och miljöutredningarna inte fullständiga.

Nord Stream har uppenbarligen lagt merparten av resurserna på att ”bevisa” att den sträckning de vill ha är den lämpligaste och inte på att undersöka olika alternativ.

Politik i miljöbedömningen

Enligt vår bedömning är gasprojektet ett ekonomiskt projekt. Nord Stream lägger stor vikt vid att framställa projektet som ett miljöprojekt och att det säkerställer Europas energibehov. Resurserna som Nord Stream satsat på att marknadsföra projektet utifrån detta är omfattande. Det är därför förväntat att Nord Stream i sin egen utredning av potentiella negativa effekter kommer fram till att sådana är obefintliga eller små. Nord Stream beskriver också konsekvenserna om projektet inte skulle genomföras, där det understryks att det skulle innebära ett allvarligt hot mot EU:s energiförsörjning.

Nord Stream redovisar i princip endast två alternativ, den föreslagna och ett nollalternativ. Nord Stream resonerar kring och beskriver att nollalternativet måste bedömas utifrån ekonomiska, sociala och samhällsmässiga konsekvenser. Men en miljöprövning kan inte enbart utgå från dessa begränsade valmöjligheter – då faller hela tanken med miljöprövningssystemet om exploatörer endast avkrävs att undersöka och presentera ett alternativ till nollalternativet. Alternativa sträckningar inom hela Östersjöområdet är inte utredda, ej heller några landbaserade. Om man från början i planeringen utesluter miljöaspekterna, när man avstår stora områden av politiska eller ekonomiska hänsynstaganden tar man inte miljöfrågorna på allvar och det leder till bristande underlag och en ej komplett utredning.

Det ligger utanför vårt kompetensområde att ta ställning om projektets betydelse för europeisk eller rysk energipolitik. Vi kan därmed inte dra några sådana slutsatser eller hävda huruvida gasledningsprojektet som sådant kommer att minska på koldioxidutsläpp genom att den ersätter en del av kol- och oljeanvändandet, eller om den istället t.ex. konkurrerar med förnyelsebara energislag och därmed istället motverkar minskande av utsläpp. Vi konstaterar dock att gasen är en fossil och ändlig resurs. Vi menar att oavsett bedömningar av den energipolitiska utgången genom gasen i sig, måste hänsyn till värdefull natur och försiktighetsprincipen vara avgörande för var rörledningarna eventuellt skall läggas. Exploatering som riskerar ekologiska system eller sker i, eller förbi viktiga naturområden ska inte tillåtas. Även de politiska och säkerhetspolitiska bedömningarna ligger utanför vårt kompetensområde, men vi menar ändå att om sådana avvägningar görs i framtagandet av sträckningsalternativ bör dessa rimligen också presenteras. Har den föreslagna sträckningen starkt påverkats av politiska eller säkerhetspolitiska argument förefaller det högst rimligt att det görs en noggrann analys av sådana aspekter även för den föreslagna sträckningen utifrån ett långtidsperspektiv.

Ej trovärdiga sakkunnigutlåtanden

Nord Stream har kontaktat en forskare vid Högskolan på Gotland, som är remissinstans i ärendet och ofta beskriven som expert på Östersjöns fågelliv, och som tidigare uttryckt kritik mot sträckningen av ledningen. Nord Stream erbjöd forskaren 5 miljoner kronor för forskning på sjöfågel vilket forskaren också mottog. Efter denna händelse har forskaren och Högskolan på Gotland inte framfört någon kritik mot gasledningsprojektet. Istället har det försiktigt förts fram att gasledningarna istället inte utgör en fara för miljön eller fågellivet. Det har även framförts att ledningarna medför tillskapande av nya ”fastbottnar” vilket skulle leda till nya platser för blåmusslor som i sin tur skulle vara gynnsamt för sjöfåglar. Samtidigt framhålls övergödning, oljeutsläpp och fisket som de stora miljöproblemen i Östersjön i samband med uttalanden om gasprojektets påverkan, i syfte att förminska gasledningarnas betydelse för Östersjöns problem. Vi menar att detta är fel. Ett förmodat större problem eller annat hot kan i sig inte vara styrande eller avgörande för om en annan aktivitet skall tillåtas. Vidare ligger ledningarna på sådana djup att sjöfåglar normalt knappast kan tillgodogöra sig de eventuella ”extra” blåmusslorna där, och en sådan antagen ”förbättring” kan inte per automatik kompensera för de negativa följderna. I förväg förmodade effekter av en exploatering kan också visa sig felaktiga efteråt liksom att andra konsekvenser uppdagas.

Det är anmärkningsvärt att Nord Stream plötsligt skänker stora summor pengar till just den forskare som skall yttra sig i ärendet ur fågelskyddsperspektiv. Möjligen kommer Högskolan inte att yttra sig om gasledningarna på grund av denna händelse och den debatt som råder kring just denna händelse. Det bör beaktas att en remissinstans som tidigare uttryckt risker med projektet nu inte hörs. Samtidigt måste även ett eventuellt yttrande från Högskolan på Gotland också bedömas utifrån att de mottagit pengar från Nord Stream.

Enligt uppgifter i media har det även i Tyskland förekommit liknande händelser där Nord Stream betalat pengar till forskare med kopplingar till ärendet. Och en svensk forskare inom marinbiologi vid Högskolan i Kalmar, har deltagit i processen genom att t.ex. skriva debattinlägg i media och föredragit vid informationsmöte för kommuner som ska lämna yttranden om projektet. Då har miljöpåverkan av gasprojektet beskrivits som försumbar. Forskaren har arbetat som konsult åt Nord Stream, vilket framkom i ett senare skede och därefter har det inte hörts något från den forskaren i debatten.

Det kan starkt misstänkas att Nord Stream genom att betala utvalda forskare försöker få yttranden att spegla Nord Streams vilja snarare än en objektiv vetenskaplig bedömning och därigenom påverka utgången av beslutet. Detta ställer särskilda krav på behandlingen av ärendet eftersom det kan innebära att flera forskare med potentiella kritiska synpunkter på gasledningsprojektet inte kommer att yttra dessa eller åtminstone håller lägre profil i sina yttranden.

Slutsats

Att ytterligare påfresta Östersjön genom att genomföra detta gasprojekt är enligt vår mening inte rimligt. Tvärtom skall människans påfrestningar på Östersjöns ekologi minskas och våra insatser i Östersjön vara förnuftiga och i första hand prioritera sådana som avser att förbättra tillståndet. Att gasledningarna skulle minska miljöbelastningen på Östersjön genom att det antas leda till minskad fartygstrafik eller koldioxidutsläpp från användandet av kol och olja är ett orimligt och irrelevant antagande i en miljöutredning. Det är möjligen politiska förhoppningar att så skulle ske, men ändå endast gissningar. Även om sådana gissningar i ett visst läge skulle bedömas som sannolika ska de ändå inte tas som intäkt för att äventyra naturvärden, skapa stora miljörisker och exploatera den känsliga Östersjön ytterligare.

Nord Stream hävdar att de gjort fullgoda undersökningar, minimerat potentiella risker med miljöeffekter och tagit sådan hänsyn och vidtagit sådana åtgärder att gasledningarna, anläggningen och drift/underhåll/övervakning av dessa inte kommer att påverka miljön nämnvärt. Till viss mån kan Nord Streams utredningar

beskrivas som omfattande, men det är i första hand själva framställningen som bolaget varit ambitiös med. Nord Stream måste tydligt visa att skadorna på miljön skulle bli försumbara och acceptabla.

Inga alternativa sträckningar genom Östersjön eller på land har utretts. Till dess är gjort kan **inga andra alternativ än nollalternativet vara aktuellt utifrån ett miljöperspektiv.**

Vi är medvetna om Nord Streams starka vilja och stora ekonomiska intresse i projektet liksom bolagets ekonomiska satsningar för att genomföra detta projekt – men vi anser att detta inte ska få inverka på hänsynen till miljöaspekterna.

På vilket sätt kan projektet motiveras mot bakgrund av kännedomen om Östersjöns allmänna tillstånd, många områdets höga natur- och ekologiska värden, flera områdets lagstadgade skydd (t.ex. Natura 2000 mfl)?

Dragningen förbi flera av Östersjöns utsjöbankar är direkt olämplig, även om Nord Stream flyttar ledningarna en liten bit längre från Hoburgs bank och Norra Midsjöbanken är det inte tillräckligt och någon sådan ansats till hänsyn till Klints bank har inte gjorts. Det är orimligt att tillåta Nord Stream att anlägga ledningarna förbi dessa utsjöbankar, särskilt när de inte undersökt några alternativa dragningar utan endast den föreslagna med viss detaljavvikelse ("förhandlingsmän").

Argumentationen kring gasprojektet som "miljöprojekt" är en taktisk manöver, utnyttjande av politiskt miljöfokus, en sifferlek och vilseförande propaganda för att ge det omfattande gasprojektet legitimitet och dölja konsekvenserna och de verkliga syftena.

Vi anser att tillstånd inte ska lämnas för gasledningsprojektet eftersom den innebär negativ påverkan på fågelfaunan, stora miljörisiker liksom att miljökonsekvenserna och alternativa sträckningar inte är fullständigt utredda.

2009.05.19

Gotlands Ornitologiska Förening

Enligt uppdrag

Måns Hjernquist

Ordförande